

KONDOR LÁSZLÓ

Csak néhány év

„Metzgermeister” – írta mindegyik a vízumkérő lapra, és a csoport vezetője elmondta, hogy a frankfurti henteseket tömörítő szövetség egy tanulmányutat szervezett Magyarországra, szeretnének megnézni néhány húsüzemet, hentesboltot, de leginkább Villányba mennének le, hogy egy jó nagyot tivornyázzanak. Késő este volt már, a hentesek különgéppel érkeztek, és az IBUSZ iroda alig győzte beszédni a vízumköltséget és továbblökni a kitöltött kérdőívet, a fényképeket és az útlevelet a kis ablakon keresztül az asztalomra. A nyugatnémet útlevelek kupacban álltak már az asztalon, és bár gyorsan mozgott a kezem és a szemem, az egész napos szolgálat után már nem voltam igazán friss. Előző este sokáig magoltam, ez nem sokkal az egyetemi felvételi időpontja előtt történt. Automatikusan nyúltam a következő útlevél után, kinyitottam, adatokat egyeztettem, neve Walter Schmidbauer, született 1926. március negyedikén Lübeckben, anyja neve nincs az útlevélben, de a kérdőív szerint Ursula Neuborg, foglalkozása Metzgermeister, tartózkodási helye Budapesten: Hotel Gellért. Felragasztottam a fényképet a vízumkérő lap sarkára, és gépiesen a kisablak alatti tiltólistára néztem: sch-val kezdődő névvel nem is volt rajta aznap senki. Kértem Juhász őrnagyot, hogy gyorsítsunk a dolgon, hadd üsse bele az útlevélbe a bélyegzőt még a priorálás előtt, így gyorsabban kiszórhatjuk az utasoknak az útleveleket. Juhász fáradtan bólintott:

– Jó, de figyeljen nagyon a tiltólistára – mondta. Így aztán beütöttem a vízumbélyegzőt az útlevélbe, adtam tovább a kis csomagot a prioráló tisztnek ellenőrzésre, és hogy kitöltse a vízumot a speciális tintájú tollal. A következő útlevelet vettem el a halomból, ellenőriztem az adatokat, felragasztottam a fényképet, ellenőriztem a tiltólistát, a név nem szerepelt, beütöttem a vízumbélyegzőt, adtam tovább.

– Vitéz urak, a hentesek küldtek nektek egy konyakot – szólta be a presszóból Ági, Juhász őrnagy kikiabált, hogy tedd félre, majd később, mi pedig szórtuk ki a több mint száz ember vízumát, minél gyorsabban. Újabb útlevél, amiből kiesett egy fésű, ezt nagyon utáltam, mert gusztustalannak találtam, ha valaki az útlevelemben vagy az útlevéltartójában egy koszos fésűt tart. Ellenőrzés, ragasztás, vízumbélyegzés, továbbadás. Ellenőrzés, ragasztás, vízumbélyegzés, továbbadás. Egyre fáradtabb lettem. Újra ellenőrzés, ragasztás, vízumbé-

lyegzés, továbbadás. Ahogy bélyegzés után, még a félig helyére tett bélyegzőt tartva az újra becsukott útlevélre pillantottam, hirtelen megállt a kezem a levegőben...

Ez az útlevél nem a csoporthoz tartozott, nem BRD-s útlevél volt, hanem norvég. Egy piros útlevél, a norvég címerrel. Benne a Magyar Népköztársaságba belépésre jogosító vízumbélyegzővel, amit én ütöttem be.

Ritkán érkeztek norvégok vízum nélkül, és rossz érzésem támadt, szinte azonnal tudtam, hogy most valami komoly bajt csináltam. Lassan, izzadva és dobogó szívvel újra kinyitottam az útlevelet. Majdnem leestem a székről ijedtemben: az útlevél viselője nem volt más, mint Jan Sverre Veszprémi. Ezt a nevet már hat hónapja minden szolgálatban láttam a tiltólistán, neve mellett jellel: TELJES SEGÍTSÉGNYÚJTÁS! VÍZUMOT NEM BÉLYEGEZNI, BM ÜGYELETET AZONNAL ÉRTESÍTENI.

– Őrnagy elvtárs – nyögtem száraz torokkal –, őrnagy elvtárs, azt hiszem, nagyon elcseszttem valamit...

Az ajtó sarkából figyeltem, ahogy Juhász őrnagy, kezében az útlevéllal, lassan kiballagott a váróba, ahol ez a Jan Sverre Veszprémi nevű ember állt, és két sötét öltönyös férfival beszélgetett magyarul. Juhász őrnagy odament hozzájuk, kezét fogták, és csöndesen mondott valamit az embereknek. Veszprémi, ez a nagydarab, szakállas férfi hangosan azt mondta, messziről is jól értettem:

– A kurva anyját annak a katonának!

Aztán még dühödtebben, az ajtó felé intve:

– A rohadt kurva anyját!

Visszahúzódtam a szobába, néhány perc múlva Juhász őrnagy jött be vörös fejjel, nem szólt egy ideig, végül kinyögte.

– Ez a Veszprémi majd azt fogja mondani Norvégiában, hogy elvesztette az útlevelet, nem lesz igazán baja. De maga sajnos nem ússza meg ennyivel.

Ijedten hallgattam. Azt hiszem, Juhász őrnagy nem is tudta, milyen kiváló jósnak bizonyult.

*

Egész éjjel nem aludtam. Milyen büntetés várhat rám? Milyen bajt okoztam ezzel? Veszprémi bizonyára Norvégiába telepített magyar hírszerző, azért volt a listán, hogy belépését a leggördülékenyebben segítsük, hogy beütött vízumbélyegző nélkül, feltűnés nélkül sétálhasson ki a sötét öltönyös belügyesekkel a nagy fekete Mercedeshez, ami várta őket, és ha visszatér Norvégiába, ne legyen nyoma annak, hogy Magyarországon járt. Ehelyett a gördülékeny segítségnyújtás helyett, én, figyelmetlen barom, belebélyegeztem az útlevelembé, biztosan nagy bajt okozva most ennek az embernek, lehet az is, hogy egy teljes szervezetnek. Hogy milyen szervezetnek, pontosan nem tudtam, csak azt éreztem, hogy most nagy büntetés következik.

A pályázatunkon II. díjat nyert regény részlete

Másnap reggel nem mehettem be a teherautóval a laktanyába, helyett az ügyeletes tiszt szobájában hallgattak ki: egy világítóan kékszemű, igen magas fiatal civil és két egyenruhás HAVÉ-s tiszt az országos parancsnokságról. Kérdéseikre legjobb tudásom szerint próbáltam válaszolni, ma sem tudom, hogy mit fogadtak el kritika nélkül, melyik válaszomat kérdőjelezték meg, melyikkel voltak elégedetlenek. Záporoztak a kérdések. Igaz-e, hogy a szilvesztert a raktárban egy András Ákos nevű légifuvar-ügyintézővel töltöttem, aki rendszerellenes dolgokat mondott nekem, és ezeket az információkat én kritika nélkül elfogadtam? Igaz-e, hogy szexuális kapcsolatban állok egy Bordás Erzsébet nevű nővel, aki földi utaskísérő, beceneve Zsóka, és akinek az egyik unokatestvére éppen Norvégiában él? Miért akartam protekciót szerezni egy Balogh nevű, politikailag megbízhatatlan személynek, hogy az a vízum kiadásra kerüljön? Hogy történhetett meg, hogy segítséget nyújtottam egy NATO országból jövő személynek, nevezetesen egy Preben Esbjerg nevű dánnak, hogy a jelenleg érvényes jogszabályok ellenére belépjen a Magyar Népköztársaság területére? Miért kezeltém két gyanús nyugati utast megkülönböztetett figyelemmel, nevezetesen egy amerikai újságíró és egy izraeli személyt? Milyen véletlen az, hogy a laktanyai vaságyam sodronya alatt a Vikingek története című könyvet találták meg? Kitől kaptam utasítást arra, hogy Jan Sverre Veszprémi útlevelébe a Határvédelem Országos Parancsnoksága által kiadott parancs alapján vezetett belépőlistán lévő utasítások ellenére vízumbélyegző lenyomatot helyezzek el?

Négy órán keresztül hallgattak ki, izzadtam, néha a sírás kerülgetett, de sikerült visszatartanom. Elmondtam, hogy fáradt voltam, előző este sokáig tanultam, automatikusan raktam egymás után az útleveleket, ömlöttek be a kis ablakon a hentesek útleveléi, Veszprémi úr okmánya közéjük keveredett, és én – csupán figyelmetlenségéből, bár ezt nagyon szégyeltem és bánom – nem vettem észre, hogy a belépő listán van Veszprémi úr (itt rám dörrent a civil ruhás, hogy Veszprémi elvtárs), és beütöttem a vízumbélyegzőt a norvég útlevélbe.

– Távozhat – mondták szárazon négy óra elteltével, szinte átszédültem a vízumkiadásra, körülálltak az IBUSZ-os kollégák meg néhány kék egyenruhás lány, na, mi volt, kérdezték, de csak sápadtan álltam, és nem tudtam megszólalni.

*

Jó jel, hogy most nem tartóztattak le rögtön, gondoltam magamban, próbálva tompítani az idegességemet. A vízumkiadásán feltettem a pisztolytáskát, és szinte a fal mellett surranva visszamentem az ügyeletre. A társaim már vártak, hogy induljunk a mikrobuszszal vissza a laktanyába. Mindenki tudott arról, hogy valami történt

körülöttem, Gavruta – akivel a kiképzésen is együtt voltunk – mellém ült, hogy nyugtatgasson.

– Ne szarj be, Konrád, nem eszik olyan forrón a kását. Ezek is csak emberből vannak, tudják, hogy csak az nem hibázik, aki nem dolgozik. Idáig rendesen csináltad a dolgot, nagyon meg voltak veled elégedve, most becsúszott egy gikszer, teljesen véletlen, nincs benne szándékosság, majd megemésztik és elfelejtik. Te most gondold a felvételdre!

Legszívesebben megcsókoltam volna, ahogy ott vizsgatlgatott. Nagyon félttem, nem akartam katonai börtönbe kerülni, félttem mindentől, a laktanyai fogdától, a futkosótól, a megaláztatástól, attól, hogy nem vagyok elég erős bizonyítani ezeknek, hogy a norvégiai emberük nem egy összeesküvés, hanem csak a fáradságom és figyelmetlenségem áldozata, és hogy engem egyáltalán nem érdekel a politika, csak az, hogy két nap múlva megyek felvételizni a bölcsészkarra, és nyelvész akarok lenni.

Nyolcan ültünk a mikrobuszban, én Gavrutával a leghátsó kettes ülésen.

– Figyelj, beugrunk a Bimbóba hazafelé, egyszer te is lenyomhatsz egy kevertet – mondta Gavruta –, az egy kicsit ellazít majd, aztán meglátod, hogy minden rendbe jön – mondta, és előreszólt Lajosnak, a szakaszvezetőnknek: mint gépkocsi-parancsnok azonnal adjon utasítást a sofőrnek, hogy hajtson a Bimbó útra.

– Bimbó – mondta a szűkszávú Lajos a Nysa pilótájának, Halmosinak, aki szokása szerint hátrtolta tányérsapkáját sűrű göndör haján, egészen a tarkójáig, és örömteli vigyorral megismételte a parancsot:

– Értettem, a Bimbó Művekhez.

A Bimbóba úgy léptem be, mintha lebegtem volna. Egy hosszú és fárasztó szolgálattal, egy kialvatlan és rettegéssel töltött éjszakával és egy kimerítő kihallgatással a hátam mögött úgy éreztem magam, mintha egy filmet látnék, ahol én vagyok a szereplő, de kívülről látom magam, ahogy kikászálodom a kényelmetlen mikrobusz hátsó ülésorából.

– Nyolc kevertet kérünk – rendelt Gavruta, és diadalmasan nézett körül, amikor nem hallotta a tiltakozásmat. – Ma Konrád is megérdemel egy kevertet – mondta, és átölelt.

Csak egy fáradt mosolyra futotta, a szemem előtt megjelent a holnaputáni felvételi vizsga képe, és hirtelen nem kaptam levegőt. Kimentem a csárda elé, nagyokat lélegeztem, Gavruta utánam hozta a poharat.

– Ezt nem úszod meg öreg, ez most nem ivászat, hanem gyógykezelés! – mondta, és a kezembe nyomta a poharat. Egy hajtásra legurítottam a kevertet, és megborzongtam, mint ahogy eddig társaim tették minden kocsmázásunkor, amíg én a málnaszörpöt szopogattam. A sofőr többet ivott, mint mi, ez nem tetszett, legalább három keverten

volt már túl, ha nem négyen. Lajos nem szólt rá, bár tisztes volt, ő azonban soha nem szólt rá senkire. Nagyon nyugodt természete volt, talán túlnótul nyugodt. A sofőr egyre hangosabban beszélt, kötekedően, meglökte Bajszit, aki visszalökte, már-már verekedni kezdtek, amikor Lajos – tőle szokatlanul hangosan – rájuk dörrent:

– Abbahagyni, gépkocsira, húzzunk el!

Bekászálódunk a mikrobuszba, és nagyon rosszul éreztem magam. Nem a megívott kevert miatt, hanem a sofőr miatt. Sajnáltam, hogy a reggeli turnussal nem tudtam bejönni emiatt a hülye Veszprémi-ügy miatt, a Csepelt mindig egy megbízható, kedves, Görög Pista nevezetű fiú vezette, aki soha nem ivott, ha a volánhoz ült. A mi sofőrünk a buszban is tovább dohogott, ismételtette, hogy Bajszinak nem lett volna joga meglöknöni őt, mert Bajszit fiatalabb és ezenkívül kopasz is, míg ő már vágja a centit, csak mondta, mondta a magáét. Alig volt forgalom, az üres úton a sofőr a hűvösvölgyi elágazás után gázt adott, és – teljesen oktalanul – száguldani kezdett.

– Lassabban – szólt rá Lajos, de a sofőr nem hallgatott rá. Lajos rákiabált: – Lassabban, te marha!

Mikrobuszunk előzésbe kezdett, de a sofőr nem tudta befejezni az előzést egy kanyar előtt, a kanyarból felbukkant egy gyorsan közeledő személyautó, Halmosi hangos káromkodással elrántotta a kormányt. A Nysa forogni kezdett, majd becsúszott az árokba, és felborult. Fémes csattanások, zörgés és ijedt sikoltások közepette jeges félelem futott át rajtam: rögtön tudtam, hogy az egyetemi felvételre nem fogok tudni elmenni.

Az ezredkórházban elláttak és bekötöztek bennünket, nagy szerencse volt, hogy senki nem sérült meg súlyosan. Egy elszabadult géppisztoly végigszántotta a fejemet, rövidre vágott hajam alól szivárgott a vér, mindkét kézfejem tele volt horzsolással, más bajom nem történt. Amikor a mentő bevitt bennünket, szondázással kezdték, majd vért is vettek mindenkitől. A vérvizsgálat eredménye alapján Lajost, a gépkocsi-parancsnokot és a sofőrt azonnal letartóztatták, a másik hat katonát, köztük engem is, két hét fogdafenyítésre büntettek, és vidéki határvédelmi őrsőkre helyeztek. A régen várt felvételi vizsga napján, egy fegyveres őrrel magam mellett a fogda előtti járdaszegélyt meszeltem fehérre.

– Kérsz egy cigit? – kérdezte az őr.

– Köszönöm, nem dohányzom, de azért rendes vagy – mondtam neki.

*

Anyámat nagyon megviselte a baleset híre, és talán még jobban az, hogy elhelyeznek Budapestről. Azt is tudta, hogy mennyit tanultam a felvételi vizsgára, és a tavalyi első, sikertelen próbálkozás után („helyhiány miatt elutasítva”), ő is nagyon bizakodott abban, hogy a fia egyetemi

hallgató lesz. Azonnal meg akart látogatni, de a fogdabüntetés alatt nincs látogatás. Balogh Lacin keresztül üzentem neki néha, hogy jól vagyok, ne idegeskedjen miattam. Ferkó, ha jól emlékszem, te soha nem találkoztál anyámmal, nem ismerted őt. Kicsi, törekeny, de nagyon szívós asszony volt, aki apa korai halála után egyedül tartott el a kis könyvelői fizetéséből. Borzasztó gyerekkora volt, korán meghalt szülőkkel, alföldi szolgálócsaládok nagy szegénységével, cipőtlenséggel és alultápláltsággal, kegyetlenkedő nagynénikkel és részeges, pedofil hajlamú nagybácsikkal. Ami rossz összegyűlhetett egy kislány gyerekkorának bugyrában, azt ő mind-mind begyűjtötte. Sokszor gondoltam arra: csoda, hogy még tud nevetni. Egy zugló albérletben laktunk, ahol Schwarz nénitől (egy nagyon kicsi, hajlott hátú öregasszonytól, akit mindenki csak Maminak hívott a környéken), béreltünk két kis szobát, fürdőszoba és konyhahasználattal. Mami nagyon kedves asszony volt, és jól kijöttek anyámmal, együtt karácsonyoztunk, együtt ebédeltünk vasárnaponként hármásban, és együtt sírtak anyámmal keservesen, amikor megkaptam a katonai behívómat. Anyám egyébként nem volt síró, örömmel és nagy szorgalommal dolgozott a munkahelyén, tisztán tartotta nemcsak a mi albérletünket, hanem sokszor összetakarított a Maminál is, és még maradt energiája, hogy négyszer egy héten eljárjon inget vasalni a szomszédba, egy minisztériumi emberhez. A vasalások kis mellékkeresete volt az én zsebpénzem, amivel mindig nagyon kellett takarékoskodnom, és ami persze soha nem volt elég, különösen nem, amikor elkezdtünk járkalni a Gerlóczy utcába táncolni. Atlasznak hívták a zenekart, Ferkó, emlékszel, szombatonként kérdeztük egymástól az utolsó órák előtt, hogy „atlasz?”, és a válasz az volt: „persze, hogy atlok”. Szegényesen éltünk, de anyám olyan vidám lelkesedéssel fogadott minden örömteli apróságot, mint azok az emberek, akik gyerekkorukban nagyon sokat nélkülöztek, és tudtak örülni egy színes gombnak, egy pár használatlan cipőnek, vagy egyszerűen egy olyan délutánnak, amikor nem pofozta meg őket a mostohaapjuk. Anyám napokig sugárzott a boldogságtól és büszkeségtől, amikor megdicsértek az általános iskolában, vagy amikor év végén dicsérő tanulmányi oklevelet kaptam. Örült, hogy bejutottam a szakközépiskolába, és igazán mindenben segített, hogy bejuthassak az egyetemre is. Sem ő, sem én nem tehettem róla, hogy a Veszprémi-ügy miatt nem a teherautóval, hanem a Nysával kellett bemennem a laktanyába, hogy a sofőr berúgott, és hogy engem az ezredfogdán ért az a nap, amikor az angol írásbeli felvételre meg kellett volna jelennem a Pesti Barnabás utcában.

Amikor letelt a két hét fogda, anyám azonnal elindult, hogy meglátogasson a vasárnapi látogatási időben. Sietett, mielőbb látni akart, kis csomagot hozott, sütemény-

nyel. Soha nem ért el a laktanyába: az esős Moszkva téren nagy siettében figyelmetlenül lépett ki egy busz mögül, elütötte egy motoros, és a helyszínen meghalt.

*

Erről nem is igen tudok írni neked, Ferkó. Anyám halála olyan tragédia volt, amit máig nem tudtam megemészteni. Most is látom magam előtt az ügyeletes tiszt és az ezred politikai tisztjének pusmogását az ezredparancsnokságon, ahova nagy hirtelen hívtak. Ahogy sajnálattal közölték, hogy a rendőrség tájékoztatása szerint anyám, született Szerémi Irén, a mai nap délelőttjén a Moszkva téren szörnyethalt, mert körültekintés nélkül lépett egy motorral közlekedő állampolgár elé, a motoros is súlyosan megsérült, de nem életveszélyesen. Most menjek vissza a körletbe, és tájékoztatnak a továbbiakról.

Az olajfestékes falat tapogatva, bukdácsolva értem a második emeletre, lefeküdtem a vaságyra, és két napig nem keltem fel. Nem tudtam felkelni. Az ágyon feküdni napközben szigorúan tilos volt, mégis, még a legvadabb tiszthelyettesek is békében hagytak. Körülöttem folyt a szokásos laktanyaélet, én pedig borostásan, gyakorlóruhában, bakancsban, könnyekben és takonyban fetrengtem a vaságy felhajtatlan pokrócán.

A temetésig vártak az áthelyezéssel, és a buszbaleset után határ menti őrökre áthelyezett társaim már mind új szolgálati helyükön voltak, amikor én kisírt szemekkel és több kilót fogyva visszajöttem a temetésre kapott eltávozásból. Schwarz mami megígérte, hogy a leszerelésemig vigyáz a bútorunkra és egyéb ingóságainkra, és anyám halálának napjától nem is kellett neki fizetni az albérletért. Amikor a temetés után visszaindultam a laktanyába, száz forintot nyomott a kezembe.

– Áldjon isten, ha nem látnálak már – mondta.

Kérdően néztem rá, ráncos arca elkomolyodott, és bizalmasan a fülembe súgta, hogy rövidesen jönnek őt akasztani. Azt hittem, rosszul hallok. Akkor megismételte, hogy rövidesen jönnek őt akasztani. Megijedtem. Mami soha nem volt egy lángész, de most nagyon megijedtem attól, amit mondott. Meg ahogyan mondta. A szeme a messzibe révedt, és most már érdeklődőbb hangon kérdezte meg, hogy tudok-e valamit az ő közeljövőben várható akasztásáról, mert a nyilasok most már bizonyára ehhez a védett házhoz is elérnek, és most már nem úszhatja meg ő sem. Átöleltem madárcsontú testét, az elmúlt hetek tragédiái mellett az ő elméjének elborulása már csak pont volt az i-re. Rázott a zokogás, könnyeim befolytak a nyakába.

WEINER SENNYEY TIBOR

Harangszó vasárnap

*Ülni vadul a pirkadásban arcodra ébredő napvirágban
Ülni a ragyogó félhomályban más napjában saját mában
Csak szemlélni a színehagyta szép eget ülni az ébredésben
Ülni és várni csak várni minden percben fényre készen*

A legnagyobb legenda

*Atlantisz sem volt más mint tizenkét büszke férfi
Akik mögött százhusz csendes asszony állt
S e tizenkét ember nem tanított semmit
Csak azt hogy az ember több mint amit lát*

Grammatikai evolúció

*A madarak nyelve oly magas szinten rezeg
Hogy szárnyakat kaptak hozzá és tollakat
Hogy megkapták az áhított repülésnek
Képességét mert amint szólsz akképpen vagy*